

Arvio toimintamallista: Vankitaustaisten asiakassuhteen rakennus dialogissa stigmoja murtaen

Ammattilainen ja vankitaustainen sosiaalisen kuntoutuksen asiakas rakentavat dialogisen ja tavoitteellisen suhteen hyödyntäen tietoista tunnetyöskentelyä. Asiakkaan luottamus auttajiin, viranomaisiin ja yhteiskuntaan vahvistuu sekä päinvastoin.

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokran ja Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5 hankkeiden yhteistä Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen päätoteuttaja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa.

Kehittäjä

Tuettusti tulevaisuuteen -hanke (ESR 1.2.2018–31.1.2021), Satakunta, Porin Sininauha ry ja Rauman Seudun Katulähetys ry

Kehittäjän yhteyshenkilöt: Iida Koskinen, Tuettusti tulevaisuuteen -hanke, Porin Sininauha ry, i.koskinen(a)porinsininauha.fi ja Anu Louhelainen, Porin Sininauha ry, a.louhelainen(a)porinsininauha.fi

Sisällys

Mallin kuvaus	2
Mallin arviointi	7
Taustamateriaalia	11

¹ Malli on arvioitu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista Sokran toimesta hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Mallin kuvaus

Vankilataustaisilla henkilöillä on usein kielteisiä kokemuksia ja ennakkoluuloja viranomaisia kohtaan. Vastaavasti viranomaisilla ja valtaväestöllä on ennakkoluuloja vankilataustaisia kohtaan. Toimintamallissa kokemukset ja ennakkoluulot tiedostetaan ja niitä työstetään vankिताustaisten ihmisten ja kolmannen sektorin ammatillisen työntekijän välisessä vuorovaikutuksessa sekä vaikuttamalla eri tavoin viiteryhmän sisällä ja ulkopuolella ennakkoluulojen murtamiseksi.

Keskeistä on, että asiakkaan ja kolmannella sektorilla työskentelevän ammattilaisen välille rakennetaan suhde, jonka asiakas voi kokea myönteiseksi. Tavoitteena on asiakkaan vuorovaikutustaitojen ja itsetuntemuksen vahvistuminen niin, että hän voi kiinnittyä ja olla osallinen yhteiskunnassa itselleen merkityksellisellä ja myönteisellä tavalla. Sekä asiakkaan että ammattilaisen haasteena heidän välisessä suhteessaan on itseen kohdistuvan stigman murtaminen. Tämän asetelman oivaltaminen on keskeinen tekijä työskentelyssä.

Henkilökohtaisessa suhteessa voidaan rehellisesti keskustella asiakkaan hyvinvoinnin esteistä ja ongelmien taustalla olevista tunteista. Jaettuja tunnekokemuksia pyritään luomaan toiminnallisuudella sekä havainnoimalla tunteita kehollisesti ja tarkastelemalla niitä keskustellen. Yhdessä tehdyt huomiot jaetusta, universaalista ihmisyydestä murtavat toiseuden profiilia ja rakentavat siltaa marginaalista kohti osallisuutta. Ammattilaisten omien asenteiden, tunnekokemusten ja ajattelumallien käsittely sekä aidon myönteisyyden löytäminen asiakassuhteessa toimivat vuorovaikutuksen perustana.

Näkökulma mahdollistaa myös muiden palvelujärjestelmän osapuolten aseman tarkastelun ja toimijoiden inhimillistämisen.

Toimintaympäristö

Toimintamalli on sosiaalisen kuntoutuksen muoto ja toimii kiinnityspisteenä ja ponnahduslautana, kun asiakas osallistuu muihin kuntoutuksen muotoihin.

Kolmannen sektorin toimija toteuttaa sosiaalista kuntoutusta yhteistyössä alueen sosiaalitoimen ja sidosryhmien kanssa. Kuvattu toiminta ei olisi mahdollista nykyisen julkisen palvelujärjestelmän suomissa roolituksissa. Malli onkin ainutlaatuinen esimerkki järjestökentän mahdollisuudesta täydentää ja kehittää palvelujärjestelmää.

Sosiaalinen kuntoutus on yhdistelmä sosiaalityötä ja muita kuntoutuspalveluita. Toteutuakseen se vaatii käytännössä usein moniammatillista ja organisaatioiden välistä yhteistyötä sekä verkostoitumista. Sosiaalisen kuntoutuksen monialaisella kentällä työskentelee toimijoita eri koulutustaustoilla ja työorientaatioilla.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toiminta jalkautuu erilaisiin toimintaympäristöihin kuten kadulle ja järjestöjen tiloihin, mutta myös vankiloihin ja muihin laitospäristöihin, joissa asiakkaat ovat. Toimintaan pääsee mukaan viranomaistahojen kautta tai hakeutumalla itse aktiivisesti tuen piiriin.

Kohderyhmä ja asiakasymmärrys

Toiminta soveltuu henkilöille, joiden kokemus osallisuudesta yhteiskuntaan ja luottamus järjestelmään on heikentynyt. Tuetusti tulevaisuuteen -kehittämishankkeessa Stigman murtaja -toiminnan kohderyhmänä ovat olleet vankitautaiset henkilöt.

Toimintaa kehitetään yhteistyössä asiakkaiden ja ammattilaisten kanssa. Tietoa voidaan kerätä sidosryhmien ja asiakkaiden keskuudessa toteutettavilla kyselyillä ja haastatteluilla. Yhteiskehittämisessä ja toiminnan itsearvioinnissa korostuu paitsi toiminnan tarpeellisuus, myös luottamuksellisen ja henkilökohtaisen suhteen merkitys. Toimintaa on kehitetty myös tutkimustietoon perustuen.

Toimivuuden ja käyttöönoton ehdot

Palvelu aloitetaan yhteistyössä sosiaalityöntekijän kanssa asiakkaan ja toteuttajaosapuolen laatimalla sosiaalisen kuntoutuksen sopimuksella, jossa määritellään toiminnan tavoitteet ja jakson pituus. Toimintaa toteuttaa kolmannen sektorin **ammattilinen tukihenkilö**, joka omaksuu toiminnan periaatteet ja sitoutuu asiakasprosesseihin:

1. **Yksilötyö** toteutetaan ammatillisena vuorovaikutussuhteena. Työ on rinnalla kulkevaa tunnettyöskentelyä eri keinoin, ja se kiinnittää asiakkaan palvelujärjestelmään.
2. **Ryhmätoiminnalla** pyritään vuorovaikutteiseen reflektioon asiakkaan viiteryhmän kanssa.
3. **Verkostoivaa yhteistyötä** toteutetaan ammattilaisten koordinoimana yhdessä asiakkaiden kanssa. Yhteistyötahoja ovat muun muassa vankilat, sote- ja kuntoutuspalvelut. Asiakkaiden ja muiden tahojen kanssa pyritään vaikuttamaan yleisiin asenteisiin esimerkiksi vankilataustaisia kohtaan.

Jokaisen asiakkaan kanssa luodaan yksilöllinen suhde ja yksilölliset ratkaisut, jotta hän voi kiinnittyä tarvitsemiinsa palveluihin. Tämä toteutuu ammatillisen tukihenkilön kanssa, hänen avullaan avautuvan palvelu- ja tukiverkoston välityksellä sekä kolmissa aikuissosiaalityön vastinparin kanssa.

Kolmannen sektorin ammatillisen tukihenkilön toiminta on viranomaisasetelmasta vapaa. Tämä tulee esille heti asiakkaan ensikohtaamisella: työntekijä ei esitä asiakkaalle tämän henkilökohtaista elämää koskevia, työntekijän valta-asemasta viestiviä kysymyksiä, vaan

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

rakentaa dialogia kertomalla itsestään ja tarttumalla asiakkaan kertomaan tarkentavin kysymyksin. Asiakas pääsee kertomaan itsestään ja tilanteestaan omilla ehdoillaan; esittämään itsestään niitä puolia, jotka ovat hänelle itselleen oleellisia. Vuorovaikutustilanteet toteutuvat osana yksilökeskusteluja, toiminnallisia ryhmiä ja tapahtumia tai jalkauduttaessa palveluihin.

Ammattilainen kehittää ammatti- identiteettiään niin, että ihminen ja vuorovaikutus tulevat asiakassuhteen keskiöön jättäen taka-alalle ennakkoluulot eri asemassa olevia kohtaan.

Työntekijä haastaa omaa ajattelumaailmaansa pyrkimyksenään löytää välittämisen rajapinta. Työntekijän läpikäymän prosessin myötä asiakassuhteessa on aitoa välittämistä, joka kumpuaa asiakkaan persoonasta. Tunteet avaavat oven ihmisten kollektiivisiin ominaisuuksiin: emotionaalinen skaalamme on kaikesta huolimatta monella tapaa samankaltainen.

Asiakkaat osallistuvat yksilötyön rinnalla ryhmätoimintaan.

- Keskusteluryhmiä mm. tunteiden hallintaan ja arkeen liittyen
- Toiminnallisissa ryhmissä voi olla esimerkiksi seinämaalausta, askartelua, liikuntaa, retkiä ja tempauksia osallistujien toiveiden mukaisesti.

Yksilö-, ryhmä- ja vaikuttamistyössä osallistujat oppivat paremmin tulkitsemaan ja tuntemaan omaa kehoaan ja reaktioitaan sekä tunnistamaan paremmin muiden ihmisten tunteita ja kehon tunnetiloja. Ammatillinen tukihenkilö hyödyntää oppimisprosessissa myös muiden ammattilaisten, kuten näyttelijöiden osaamista. Kun omia reaktioita sekä toisten tunnetiloja opitaan analysoimaan, on helpompi ymmärtää toista ihmisenä, niin ettei vuorovaikutuksessa jäädä eri asemassa olevien rooliodotusten vangeiksi.

Asiakkaan ja ammattilaisen henkilökohtaisen vuorovaikutussuhteen lisäksi toiminnan tavoitteena on helpottaa asiakkaan ja muiden toimijoiden välistä keskustelua ja kanssakäymistä.

Kuntoutuksen etenemistä seurataan muutaman kuukauden välein toistuvissa tapaamisissa asiakkaan, ammatillisen tukihenkilön ja sosiaalityöntekijän kanssa. Aikuissosiaalityön mukanaolo varmistaa hankeympäristössä asiakkaan poluttumisen eteenpäin, kun toiminta mahdollisesti loppuu hankkeen päättyessä.

Vinkit toimintamallin soveltajille

Toimintaa on kehitetty Tuetusti tulevaisuuteen -hankkeessa

Tuetusti tulevaisuuteen -hankkeen Stigman murtaja -toimintaa on kehitetty erityisesti vankitustaisten parissa ja soveltuu siten vaikeassa elämäntilanteessa ja yhteiskunnan

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

reunalla olevien auttamistyöhön. Toimintaa on toteutettu onnistuneesti vankilasta vapautuneiden kanssa ja osana koevapauden toimintavelvoitetta. Toiminnan sijoittuminen siviilipalvelujärjestelmän ja rikosseuraamuslaitoksen rajapinnalle on mahdollistanut sosiaalisen kuntoutuksen toteutuksen valvotussa koevapaudessa. Tällöin valvotun koevapauden toimintavelvoite on kirjattu aikuissosiaalityössä sosiaalisen kuntoutuksen päätökseen, jolloin koevapauden aikainen toiminta kiinnittää vangin palvelujärjestelmään myös silloin, kun hän ei ole työmarkkinoiden käytettävissä.

Lainsäätäjän suoman väljyyden vuoksi sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalinen kuntoutus soveltuu Stigman murtaja- toiminnan raamiksi ja kiinnittää sen julkiseen palvelujärjestelmään.

Sosiaalihuoltolaissa sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea ”sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi”. Sosiaaliseen kuntoutukseen määritellään kuuluvaksi sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä kuntoutuspalveluiden yhteensovittaminen, valmennus arjessa selviytymiseen, ryhmätoiminta ja vuorovaikutuksen tuki ja kaikki muut sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Aikuissosiaalityön ja kolmannen sektorin yhteistyö mahdollistaa erilaisen toimintaympäristön palvelulle

Kolmannen sektorin ammatillisen tukihenkilön aseman tulee olla vapaa asiakkaan elämää koskevista rikos-, työ-, terveys- tai sosiaali oikeudellisista päätöksistä. Tuetusti tulevaisuuteen -hankkeen Stigman murtaja -toimintaa on kokeiltu osana sosiaalista kuntoutusta, jolloin kolmannen sektorin työntekijä on muodostanut työparin aikuissosiaalityön työntekijän kanssa: kolmannen sektorin työntekijä on toiminut palvelua tuottavassa ja aikuissosiaalityön työntekijä palvelua toteuttavassa sekä koordinoivassa roolissa.

Tukihenkilö ei kirjaa asiakkaasta tietoja asiakastietojärjestelmään, vaan tarvittaessa tehdään muistiinpanoja yhdessä. Näin toiminnassa toteutuu läpinäkyvyys, jolla halutaan vähentää kohderyhmän epäluuloja sote-toimijoita kohtaan. Läpinäkyvä kirjaamiskäytäntö korostaa lisäksi sitä, että tukitoiminta on erillään valtarakenteista liittyen esimerkiksi työelämään, rikosprosesseihin tai sote-palveluihin.

Toiminta soveltuu laaja-alaisesti kolmannen sektorin ammatillisen rinnalla kulkijan rooleihin. Palvelutuotannossa rajalliset resurssit asettavat usein esteen intensiiviselle työotteelle: asiakkaan elämän kriisivaiheessa auttamiseen olisi kuitenkin varattava useita tunteja viikossa. Onkin todettu, että toimintaa on helpompi toteuttaa hanketyön ja järjestötyön kunnallisia palveluita joustavammissa raameissa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Ennakkoluulojen murtaminen asiakkaan viiteryhmän ulkopuolella

Stigmojen murtamistyötä voidaan suunnata myös asiakkaan viitetyhmän ulkopuolisiin ihmisiin, jotta vankitautaisiin liitetyt stigmat lieventyisivät. Tällaista toimintaa ja vaikuttamistyötä ovat olleet muun muassa vankimessut, vankiteatteriesitykset, yhteiskehittämisen tilaisuudet, pop up -tapahtumat, mielipide- ja blogikirjoitukset, kokemustietoisku, avoin tila sekä osallistava tiede- ja kulttuuritoiminta. Toimintaa on toteutettu yhdessä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Esimerkiksi kehittämishankkeen aikana ”Kiviäkin kiinnostaa”- ympäristötaideprojektissa neulanvaihtopisteen kävijät maalasivat tunnetilansa kiveen. Kivet asetettiin julkisiin ulkotiloihin.

Resurssit ja toimijakumppanit

Yhden ammattilaisen kannattelemat asiakasmäärät vaihtelevat osallistujien elämäntilanteiden mukaan. Vankilasta vapautuvat ihmiset tarvitsevat runsaasti aikaa sekä tukea käytännön asioiden hoitamiseen, mutta tuen tarve vähenee tavallisesti ensimmäisten viikkojen siviilielämän jälkeen. Yhdellä työntekijällä voi olla noin 20–30 tuettavaa edellyttäen, että osa toiminnasta toteutetaan ryhmämuotoisena ja usealla asiakkaalla ei ole samanaikaisesti tuen tarvetta lisäävää kuormitusta.

Asiakkaat ohjautuvat toimintaan pääasiassa Rikosseuraamuslaitoksen, päihdepalveluiden ja aikuissosiaalityön työntekijöiden yhteydenottojen seurauksena, etsivän kriminaalityön tuloksena sekä hankkeen edetessä enenevässä määrin vankilasta tai siviilistä itse tehtyjen avunpyyntöjen kautta. Osallistujia on polutettu päihde- ja mielenterveyspalveluihin, kolmannen sektorin tuottamiin palveluihin ja psykososiaalisiin asumispalveluihin.

Toimintamallia on kehitetty Sosku-kahvit -yhteiskehittämisprosessissa. Erityistä huomiota kiinnitettiin matalan kynnyksen osallistumiseen sekä työntekijöiden ja asiakkaiden tasavertaiseen osallistumiseen ilman statustietoja. Lue lisää opinnäytteestä:

[Koskinen, Iida \(2020\) Sosku-kahvit: Sosiaalisen kuntoutuksen yhteiskehittäminen Porissa. SAMK. Opinnäytetyö.](#)

Lue lisää, miten sosiaalista kuntoutusta voidaan kehittää yhdessä asiakkaiden kanssa:

[Yhteiskehittäminen sosiaalisessa kuntoutuksessa ja sosiaalityössä \(Innokyla.fi\)](#)

thl

Diak

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Osallisuus osallistujien omassa elämässä vahvistuu, kun ihminen tulee kunnioitetuksi ja kuulluksi omana itsenään myös silloin, kun ulkoapäin asetetut aktiivisen kansalaisen normit eivät täyty. Asiakasta kunnioitetaan myös siten, ettei osallisuuteen yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa painosteta. On tärkeää, ettei asiakas koe joutuvansa valjastetuksi ammattilaisten työn toteennäyttämiseen tai kehittämiseen ilman omaa tahtoaan. Malli luo jatkuvan kehittämisen kierteen, jossa asiakasosallisuus on itseisarvo.

Asiakkaan ja ammattilaisen ennakkoluulot toisiaan kohtaan hälvenevät, mikä edistää osallisuuden kokemusta sosiaalisen kuntoutuksen palvelussa ja laajemmin eri yhteisöissä, toiminnoissa ja muissa palveluissa.

Asiakas tulee kuulluksi ja huomaa oman ajattelunsa olevan merkityksellistä, jolloin hän voimaantuu ja kuntoutuminen edistyy. Kun kehittämistyötä ei tehdä totutun asiantuntijalähtöisesti, kehittämiseen osallistuvat voivat kokea osallisuuden ja valtaistumisen elämyksiä.

Dialogisuus korostuu asiakkaan omaa kuntoutusta koskevassa verkostotyössä, kun työntekijät keskustelevat ja sopivat asiakasta koskevista asioista vain hänen läsnä ollessaan.

Vuorovaikutus ja inhimillinen tunneykökentely ovat toiminnan peruselementtejä, mikä takaa toiminnan vastavuoroisuuden. Asiakas ei ole kohde vaan kumppani.

Toiminnan kehittäminen yhdessä haastaa sekä ammattilaiset että palveluiden käyttäjät tarkastelemaan, hajottamaan ja uudelleen rakentamaan totuttuja rooleja.

Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa toteutuu, kun toimintaa on kehitetty ja toteutettu yhdessä osallistujien kanssa heitä kuullen ja heidän kanssaan toimien. Yhteistoiminta muun muassa teatterin kanssa on auttanut osallistujia ottamaan uusia rooleja ja tarjoaa elämyksiä oman viiteryhmän ulkopuolisten ihmisten kanssa. Erilaiset yhteistoiminnassa toteutetut harjoitteet tarjoavat kokonaisvaltaisen irtioton arjesta.

Osallisuutta yhteisestä hyvästä on vahvistettu kirjoittamalla muun muassa kantaaottavia tekstejä ja harjoittelemalla argumentointitaitoja keskustelutilaisuuksissa sekä järjestämällä suurelle yleisölle avoimia tilaisuuksia.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Toiminta tuottaa lisäarvoa paitsi paikalliseen sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistyöhön, mutta myös perustehtävän toteuttamiseen palvelujärjestelmässä. Avaamalla viranomaisnäkökulmaa rikostaustaisille asiakkaille ja inhimillistämällä mielikuvaa julkisen järjestelmän työntekijöistä saatetaan marginaaliin ajautuneet asiakkaat sekä heidän hyvinvointinsa edistämiseen soveltuvat palvelut lähemmäksi toisiaan. Vuorovaikutuksen ja yhteistyön parantaminen kohentaa sekä asiakkaan että työntekijän asemaa.

Ammattilaiset ovat valtaistuneet, kun he ovat saaneet kehittää työtään ja vuorovaikutustaitojaan suhteessa haastavaan asiakasryhmään. Aito vuorovaikutussuhde on auttanut työntekijöitä voimaantumaa, kun he ovat kokeneet työnsä mielekkäänä ja palkitsevana sekä asiakkaita aidosti tukevana.. Ammattilaisten työnkuva järjestötoimijana erityisroolissa on selkeytynyt. Työn jatkuessa (taloudellisten reunaehtojen täytyessä) opittua voidaan jatkaa myös hankkeen jälkeen, sillä taustaorganisaationa toimiva Porin Sininauha ry on tukenut työmuotojen kehittämistä kehittämistyön aikana.

Osallisuutta edistävien rakenteiden luominen

Onnistunut integraatio palvelujärjestelmään ja laajemmin yhteiskuntaan parantaa turvallisuuden kokemusta yleisesti. Sosiaalista kuntoutustakehittämällä luodaan yhteistä hyvää: paremmasta ja yhä useammalle mahdollisesta palvelusta hyötyvät muutkin kuin vankilataustaiset asiakkaat.

Toiminnan kehittäminen ja siitä viestiminen ovat aktivoineet alueellista aikuissosiaalityön kenttää, ja alueen Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassoksen kanssa toteutettavalla yhteistyöllä on varmistettu työskentelyn jatkuvuus. Hankkeessa on luotu sosiaalisen kuntoutuksen yhteiskehittämisen kehys, jota toteutetaan myös tulevaisuudessa Porissa.

Toiminnalla on jo nyt rakennettu merkittäviä yhteyksiä ja yhteistä ymmärrystä kolmannen sektorin ja sosiaalityön sekä taide- ja kulttuuritoiminnan yhdyspinnoille sekä vaikutettu yksilöiden stigman murtamisen lisäksi yleiseen asenneilmapiiriin.

Toimintamalli on vahvasti osallisuutta edistävä, innovatiivinen käytäntö, jossa yhdistetään sosiaalityön ja järjestötoiminnan voimavarat yksilön valtaistumisen vahvistumiseksi. Mallissa perinteinen ammatti-identiteetti ja työskentelytavat haastetaan ja ammatillinen tukihenkilö luo tietoisien myönteisen asiakassuhteen tunnetasolla asiakkaaseen. Tämä edellyttää vahvaa sisäistä ammatillisuutta ja itseyttä toteutuakseen. Toiminnalla parannetaan asiakkaiden mahdollisuuksia kiinnittyä positiivisiin vuorovaikutussuhteisiin, muuttamaan suhdettaan viranomaisiin ja kiinnittymään palvelujärjestelmään hyvinvointia ja arjen hallintaa edistävällä tavalla. Työskentelyssä pyritään jaettuun tunnekokemuksiin ammatillaisen ja

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

asiakkaan välillä toiminnallisuuden kautta, havainnoimaan tunteita kehollisesti sekä tarkastelemaan niitä keskustellen. Lisäksi toiminnalla vaikutetaan monimenetelmäisesti ja vahvasti yleisiin asenteisiin ja murretaan stigmoja, jotka estävät vankitaustaisten osallisuutta omaan elämään, palveluihin, yhteisöihin ja vaikuttamisen prosesseihin sekä yhteiseen hyvään.

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Stigman murtaja -toiminnan tarve syntyi kehittämistyön aikana hankkeen asiakkaiden tuottamasta tarpeesta ja muotoutui käytännön asiakastyössä. Toimintaa on kehitetty asiakastyössä tehtyjen havaintojen avulla ja kohderyhmää koskevaa kirjallisuutta, tutkimustietoa sekä osallisuuden edistämistä koskevaa materiaalia hyödyntämällä.

Stigman murtajatoiminta on intensiivistä, pitkäaikaista ja vie ammatillisen tukihenkilön resurssia oletettua enemmän. Toiminnalle on kysyntää, mutta resurssit rajaavat osallistujamäärää.

Toiminnan vaikuttavuutta on arvioitu strukturoidulla asiakashaastattelulla.

Opinnäytetyö (YAMK) vaikuttavuuden mittaroinnista:

[Louhelainen, Anu \(2020\) "Voi ku tällaista olis ollu jo silloin, ku mä olin nuori... vois olla et elämä olis ihan toisin ny.." Porin Sininauha ry:n Tuetusti Tulevaisuuteen -hankkeen arviointitutkimus. JAMK. Opinnäytetyö.](#)

Opinnäytetyö (YAMK) Sosku-kahvit -yhteiskehittämisestä:

[Koskinen, Iida \(2020\) Sosku-kahvit: Sosiaalisen kuntoutuksen yhteiskehittäminen Porissa. SAMK. Opinnäytetyö.](#)

Hyötyä on arvioitu sekä ammattilaisten että asiakkaiden kanssa käydyin keskusteluihin.

Toiminta on herättänyt laajasti mielenkiintoa Satakunnan paikallisessa palveluverkostossa. Toiminnasta on työn alla viisi opinnäytettä, ja toiminnan aikana harjoitteluissa on ollut useita opiskelijoita. Valtakunnallisesti työmuotoa on esitelty mm. rikosseuraamusalan ja aikuissosiaalityön päivillä sekä vapautuvien asumisen tuki -verkostossa.

Toiminta on innovatiivista ja edustaa sekä asiakastyön, yhteistyön että kehittämistyön näkökulmista uudenlaista ajattelua paikkakunnalla.

Toimintaa on mahdollista levittää, sillä se ei ole sidottu paikallisiin erityispiirteisiin. Toiminnan levittäminen edellyttää perehtymistä taustateorioihin, kuten dialogiseen vuorovaikutukseen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Tehtävään valittavalta työntekijältä edellytetään toiminnan kannalta oleellisen arvomaailman sisäistämistä. Toisaalta toimintaa tulee toteuttaa kokoamalla paikalliset verkostot omannäköisiksi eri paikkakunnilla.

Toiminnan sijoituspaikaksi sopii mallissa kuvattu toimintaympäristö sosiaalityön ja järjestötyön rajapinnassa.

Hankkeen päättymisen jälkeen toiminnalle voidaan suunnitella rahoitusta haettavaksi esimerkiksi STEA:sta tai kuntien hyvinvointiavustuksista, tai kytkeä osaksi sosiaalityön avopalveluita, jolloin tosin menetetään kolmannen sektorin erityisroolin merkitys toiminnassa.

Tuetusti Tulevaisuuteen -hanke päättyy tammikuussa 2021.

Lopuksi

Toimintamallissa huomioidaan aktiivista osallisuutta ihannoivan sosiaalialan työn riskit heikoimmassa asemassa olevien osalta.

Mallissa kolmannen sektorin ammatillisella tukihenkilöllä on dialogiin perustuva rinnalla kulkijan rooli haastavassa elämäntilanteessa olevien henkilöiden palvelussa. Tämä roolinotto mahdollistuu sosiaalityön ja kolmannen sektorin – sekä Tuetusti tulevaisuuteen -hankkeessa kriminaalityön – yhteistyöllä.

Myös vastaisuudessa toiminta edellyttää erillisresurssia, ammattilaisten valmennusta ja tukea toiminnan jatkuvuuden ja työssä jaksamisen varmistamiseksi.

thl

Diak

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Taustamateriaalia

Kehitetyn toiminnan taustaideologia kytkeytyy seuraaviin teoksiin:

Bovaird, T. & Löffler E. 2012. From Engagement to Co-Production: How Users and Communities Contribute to Public Services. Teoksessa Brandsen, T., Pestoff, V. & Verschuere, B. (toim.) New Public Governance, The Third Sector and Co-Production. New York: Routledge 2012.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Kainulainen, S. Hyvinvointivaltio ei turvaa hyvinvointia kaikille. Teoksessa Helne, t. & Laatu, M. (toim.) Vääryyskirja. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Kananoja, A., Niiranen, V. & Jokiranta H. 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka: osallisuutta ja yhteistä vastuuta. Juva: PS-kustannus.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 muutoksineen.

Väisänen, R. 2018. Teoksessa Härkäpää, Kostamo-Pääkkö & Lindh (toim.) Sosiaalinen kuntoutuksessa. Rovaniemi: Lapland University Press.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

